EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 30.7.2024
COM(2024) 326 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

Euroopan demografisista tilastoista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1260/2013 täytäntöönpanosta

1. JOHDANTO

Asetuksella (EU) N:o 1260/2013[1], jäljempänä ’asetus’, luodaan yhteinen lainsäädännöllinen viitekehys Euroopan väestöä ja väestönmuutostapahtumia koskevien tilastojen kehittämiselle, tuottamiselle ja levittämiselle.

Jäsenvaltiot olivat aiemmin toimittaneet tällaisia tilastoja vapaaehtoisesti jo useiden vuosien ajan. Ne perustuivat kuitenkin vaihteleviin demografisiin määritelmiin, käsitteisiin ja metodeihin, ja tämä heikensi merkittävästi niiden vertailukelpoisuutta, johdonmukaisuutta ja ajantasaisuutta. Yhteisen viitekehyksen tarkoituksena oli vastata tarpeeseen saada korkeatasoisia kansallisen ja alueellisen tason demografisia tilastoja, jotka ovat olennaisia monenlaisten institutionaalisten ja poliittisten tarpeiden kannalta. Näitä tilastoja tarvitaan esimerkiksi laskettaessa väestöennusteita, joita hyödynnetään EU:n pitkän aikavälin talous- ja talousarvioennusteissa ja joita käytetään monien eri toimintalinjoilla käytettävien ”asukaskohtaisten” indikaattorien nimittäjinä.

Tämä on toinen asetuksen 11 artiklassa edellytetty kertomus, joka kattaa ajanjakson 2019–2023.[2] Sen rakenne on seuraava:

- Kertomuksen 2 jaksossa esitetään yleiskatsaus asetuksen soveltamisalaan kuuluvista tilastoista.
- Kertomuksen 3 jaksossa selostetaan, miten Euroopan tilastoille vahvistettuja laatukriteerejä seurataan säännöllisesti.
- Kertomuksen 4 jaksossa esitetään yhteenveto viimeaikaisista arviointihavainnoista.
- Kertomuksen 5 jaksossa esitellään pääpiirteittäin Euroopan väestö- ja asuntotilastojen nykyaikaistamista koskeva meneillään oleva lainsäädäntöaloite, joka kattaa asetuksen soveltamisalaan kuuluvat tilastot.

2. ASETUKSEN SOVELTAMISALAAN KUULUVAT TILASTOT

Jäsenvaltiot toimittavat asetuksen nojalla komissiolle (Eurostatille) tilastoja seuraavista seikoista:

- vakinaisesti asuvan väestön[3] jakautuminen iän, sukupuolen ja asuinalueen mukaan
- elävänä syntyneet eriteltyinä seuraavasti: sukupuoli, syntymäkuukausi, elävänä syntyneiden lasten järjestys, äidin ikä, äidin syntymävuosi, äidin syntymämaa, äidin kansalaisuus (maa) ja äidin asuinalue

---

[1] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1260/2013, annettu 20 päivänä marraskuuta 2013, Euroopan demografisista tilastoista (EUVL L 330, 10.12.2013, s. 39).

[2] Ensimmäinen kertomus julkaistiin asiakirjana COM(2018) 843.

[3] Asetuksen 2 artiklan d alakohdan mukaan ’vakinaisella asuinpaikalla’ tarkoitetaan paikkaa, jossa henkilö tarkoitetaan paikkaa, jossa henkilö yleensä viettää päivittäisen lepoaikansa yhtäjaksoisesti vähintään 12 kuukauden ajan. Jollei vakinaista asuinpaikkaa koskevia olosuhteita voida määrittää, sillä voidaan katsoa tarkoitettavan laillista tai rekisteröityä asuinpaikkaa, paitsi neuvoston määräenemmistöllä tapahtuvaa äänestystä sovellettaessa.

- kuolleet eriteltyinä seuraavasti: ikä, sukupuoli, syntymävuosi, asuinalue, syntymämaa, kansalaisuus (maa) ja kuolinkuukausi ja
- vakinaisesti asuvan väestön kokonaismäärä neuvoston määräenemmistöllä tapahtuvaa äänestystä varten.

Viimeistä kohtaa lukuun ottamatta vakinaisen asuinpaikan määritelmän soveltamisessa sallitaan jonkin verran joustoa – jäsenvaltiot voivat toimittaa ”lailliseen tai rekisteröityyn asuinpaikkaan” perustuvia tilastoja, jos vakinaisen asuinpaikan perusteita ei voida vahvistaa.

Komissio on antanut asetuksen 3 artiklan 4 kohdan nojalla täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 205/2014[4]. Siinä vahvistetaan yhdenmukaiset edellytykset tietojen jaottelun, toimittamisen määräaikojen ja tarkistusten osalta. Tämän johdosta jäsenvaltiot toimittavat komissiolle (Eurostatille) myös

- vuosittaiset ennakkotiedot kokonaisväestöstä, elävänä syntyneiden kokonaismäärästä ja kuolleiden kokonaismäärästä kansallisella tasolla kuuden kuukauden kuluessa viitevuoden päättymisestä ja
- kuukausittaiset ennakkotiedot elävänä syntyneiden kokonaismäärästä ja kuolleiden kokonaismäärästä siten, että tiedot kattavat vähintään viitevuoden kuusi ensimmäistä kuukautta kyseisen viitevuoden marraskuun 30. päivään mennessä.

Näiden pakollisten tilastojen lisäksi jäsenvaltiot toimittavat tällä hetkellä vapaaehtoisesti erilaisia tilastoja esimerkiksi kuolleiden määrästä tapahtumaviikon mukaan jaoteltuna, kuolleiden määrästä iän, sukupuolen ja koulutustason mukaan jaoteltuna ja avioliitoista ja avioeroista eri ominaisuuksien perusteella jaoteltuina. Joitakin näistä vapaaehtoisista tilastoista tarvitaan demografisten indikaattoreiden laskemiseksi, esimerkiksi laskettaessa elinajanodotetta koulutustason mukaan.

3. TILASTOJEN LAADUN SÄÄNNÖLLINEN SEURANTA

Tässä jaksossa kuvataan asetuksen täytäntöönpanon seurantaa Euroopan tilastoista annetun asetuksen (EY) N:o 223/2009[5] 12 artiklan ja Euroopan tilastoja koskevien käytännesääntöjen[6] mukaisten laatukriteerien perusteella. Jäsenvaltioiden on varmistettava tilastojen laatu ja toimitettava laadukkaita metatietoja ja raportteja komissiolle (Eurostatille). Eurostat tarkastelee näitä laatuarviointeja ja julkaisee tilastot sekä niitä koskevat analyyttiset artikkelit verkkosivustollaan. Eurostat ja jäsenvaltiot seuraavat yhteistyössä avoinna olevia kysymyksiä. Erityisistä seikoista keskustellaan

[4] Komission täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 205/2014, annettu 4 päivänä maaliskuuta 2014, yhdenmukaisten edellytysten vahvistamisesta Euroopan demografisista tilastoista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1260/2013 täytäntöönpanoa varten tietojen jaottelun, toimittamisen määräaikojen ja tarkistusten osalta (ETA:n kannalta merkityksellinen teksti) (EUVL L 65, 5.3.2014, s. 10).

[5] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 223/2009, annettu 11 päivänä maaliskuuta 2009, Euroopan tilastoista sekä salassapidettävien tilastotietojen luovuttamisesta Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 1101/2008, yhteisön tilastoista annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 322/97 ja Euroopan yhteisöjen tilasto-ohjelmakomitean perustamisesta tehdyn neuvoston päätöksen 89/382/ETY, Euratom kumoamisesta (EUVL L 87, 31.3.2009, s. 164).

[6] http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-32-11-955

väestötilastoasioita käsittelevän asiantuntijaryhmän vuosittaisissa kokouksissa, joissa kaikki EU:n ja EFTAn kansalliset tilastolaitokset ovat edustettuina.

3.1. Merkityksellisyys

Komissio on pitänyt väestökehitystä erittäin tärkeänä.[7] Demografisia tilastoja käytetään säännöllisten kertomusten, toimintapoliittisten ehdotusten, EU:n lainsäädännössä edellytettyjen täytäntöönpanokertomusten ja politiikka-analyysien laatimiseen. Esimerkiksi komission kertomuksissa taloudellisesta, sosiaalisesta ja alueellisesta yhteenkuuluvuudesta[8] ja väestörakenteen muutoksen vaikutuksista muuttuvassa ympäristössä[9] käytetään asetuksen mukaisesti tuotettuja tilastoja. Eurostat julkaisi vuonna 2021 vuorovaikutteisen *Demography of Europe* -julkaisun, jota on päivitetty vuosittain ja jossa esitetään EU:n väestön kehitys, muutos ja ikääntyminen.[10] Yksi asetuksen mukaisesti tuotettujen tilastojen suora sovelluskohde liittyy Eurostatin kolmen vuoden välein julkaistaviin väestöennusteisiin.[11] Ne osoittavat, miten väestön koko ja rakenne voisivat muuttua, mikäli tietyt hedelmällisyyteen, kuolleisuuteen ja muuttoliikkeeseen liittyvät olettamukset pysyvät voimassa. Näitä ennusteita käytetään myös ikääntymisraportteihin[12], joiden avulla voidaan arvioida väestön ikääntymisen aiheuttamia pitkän aikavälin taloudellisia vaikutuksia. Näiden pitkän aikavälin väestöennusteiden lisäksi Eurostat julkaisi syyskuussa 2022 ensimmäistä kertaa ennusteiden lyhyen aikavälin päivitykset, joilla se täydensi tarjottuja tietoja. Lisäksi jäsenvaltioiden painotettu äänimäärä neuvoston määräenemmistöllä tapahtuvassa äänestyksessä perustuu kunkin jäsenvaltion vakinaisesti asuvan väestön kokonaismäärään.

Kaikista Eurostatin levittämistä tilastoista väestöön liittyviä tilastoja käytetään eniten. Vuodesta 2015 lähtien[13] vuosittaiset kansallisen tason väestömääriä[14]ja väestönmuutoksia[15] koskevat tiedot ovat olleet johdonmukaisesti

---

7 https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/impact-demographic-change-europe_fi

8 http://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/cohesion-report/ (saatavilla vain englanniksi).

9 https://commission.europa.eu/system/files/2023-01/Demography_report_2022_0.pdf (saatavilla vain englanniksi).

10 Uusin versio on saatavilla osoitteessa https://ec.europa.eu/eurostat/web/interactive-publications/demography-2023 (saatavilla vain englanniksi).

11 Eurostat julkaisi 30. maaliskuuta 2023 viimeisimmät EUROPOP2023-väestöennusteet: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Population_projections_in_the_EU (saatavilla vain englanniksi).

12 https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/2024-ageing-report-underlying-assumptions-and-projection-methodologies_en (saatavilla vain englanniksi).

13 Tämä kattaa kaiken asetuksen piiriin kuuluvan levittämisen, sillä 3 artiklan mukaisesti kerättyjä tietoja levitettiin ensimmäistä kertaa vuoden 2015 ensimmäisellä neljänneksellä.

14 ”Population on 1 January” – online-datakoodi: tps00001 (saatavilla vain englanniksi, ranskaksi ja saksaksi).

15 ”Population change – demographic balance and crude rates at national level” – online-datakoodi: demo_gind (saatavilla vain englanniksi, ranskaksi ja saksaksi).

sosiaalitilastotaulukoista suosituimpia ja eniten katselukertoja saaneiden Eurostatin taulukkojen kärkiviisikossa. Vuoden 2016 puolivälistä lähtien Eurostatin verkkosivuston väestökehitystä, väestökantaa ja tasapainoa koskeva *Demography, population stock and balance* -osio[16] on johdonmukaisesti ollut kävijämäärän perusteella viiden eniten käytetyn temaattisen osion joukossa.

3.2. Tarkkuus

Edelliseen vuoden 2018 kertomukseen verrattuna tarkkuudessa ei ole tapahtunut merkittäviä parannuksia. Eurostat on tietoinen siitä, että edelleen esiintyy samoja tarkkuutta koskevia ongelmia, jotka liittyvät sekä alipeittoon (henkilöt eivät rekisteröi asumistaan) että ylipeittoon (henkilöt eivät poista itseään rekisteristä, koska usein siihen ei ole velvollisuutta tai kannustinta).[17] Lisäksi jäsenvaltioiden toimittamat metatiedot, jotka koskevat vakinaisesti asuvasta väestöstä määräenemmistöpäätöksiä varten tehtävän arvioinnin tarkkuutta, eivät edelleenkään riitä yksityiskohtaisen arvioinnin tekemiseen.

Tässä yhteydessä Eurostat edistää edelleen kumppanimaiden ilmoittamien peilikuvavirtojen käyttöä korjatakseen kattavuusvirheitä, jotka johtuvat siitä, että henkilöt eivät rekisteröi asumistaan eivätkä poista itseään rekisteristä. Peilikuvavirtoja koskevia yhdistettyjä tietoja vaihdetaan kansallisten tilastolaitosten välillä, mitä tilastolaitokset pitävät hyödyllisenä lisänä kansallisiin tilastoprosesseihinsa. Tietojen avulla ne voivat parantaa ja arvioida tietojensa laatua.

3.3. Ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Komissiolle (Eurostatille) toimitettavien tietojen tärkein määräaika, joka koskee suurinta osaa demografisista tilastoista, on 12 kuukautta viitevuoden päättymisestä; kolme pientä tietosarjaa välitetään 6, 8 ja 11 kuukauden kuluessa viitevuoden päättymisestä. Asetuksen mukaisen tiedonkeruun aloittamisen jälkeen ei ole ilmennyt merkittäviä jäsenvaltioiden tietojen toimittamisen viivästymiseen liittyviä ongelmia. Näin ollen tilanteessa ei ole tapahtunut muutoksia vuoden 2018 kertomukseen verrattuna.[18]

3.4. Saatavuus ja selkeys

Jäsenvaltioiden tiedot ja EU:n tason aggregaatit ovat vapaasti saatavilla Eurostatin verkkosivustolta.[19] Käyttäjät voivat tutustua Euroopan demografisiin tilastoihin[20] osioissa

---

16 https://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography/demography-population-stock-balance (saatavilla ainoastaan englanniksi, ranskaksi ja saksaksi).

17 Viimeisimmässä laaturaportissa todetaan uudelleen, että puutteellisesta rekisteröitymisestä ja rekisteristä poistumisesta ja maassa laittomasti oleskelevien henkilöiden puutteellisesta kattamisesta johtuvia ongelmia esiintyy edelleen, mutta siinä ei arvioida kattavuuden tarkkuuteen kohdistuvia määrällisiä vaikutuksia.

18 Esimerkiksi viimeisimmän laaturaportin mukaan lähes kaikki jäsenvaltiot toimittivat kaikki tietosarjansa ajoissa (kaikkiaan 81 toimituksesta 76 toimitusta tapahtui ajoissa, 2 toimitusta kaksi viikkoa myöhässä ja 3 toimitusta neljä viikkoa myöhässä).

19 Eurostatin verkkosivusto (http://ec.europa.eu/eurostat) ja tietokanta (http://ec.europa.eu/eurostat/data/database) (molemmat saatavilla ainoastaan englanniksi, ranskaksi ja saksaksi).

20 https://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography/demography-population-stock-balance/database (saatavilla ainoastaan englanniksi, ranskaksi ja saksaksi).

Selected datasets ja *Detailed datasets* sekä monenlaisista väestöön liittyvistä aiheista säännöllisesti päivitettävien artikkelien[21] avulla. Vuoden aikana tietojulkaisuihin liitetään laajalti levitettyjä uutisia ja *Statistics Explained* -artikkeleita, joissa on lisätietoa demografisista tilastoista, niiden kehityssuuntauksista ja niiden tulkinnasta.[22] Riittävän selkeiden ja vertailukelpoisten kansallisten metatietojen, muun muassa määrällisten laatuindikaattoreiden, puutteen vuoksi kokeneidenkin käyttäjien on kuitenkin vaikeaa arvioida ja vertailla tietojen laatua.

3.5. Vertailukelpoisuus ja yhdenmukaisuus

Vakinaisen asuinpaikan käsitteen joustava ja epäyhdenmukainen soveltaminen on edelleen vertailukelpoisuuden ja yhdenmukaisuuden kannalta vakavin ongelma. Jotkin jäsenvaltiot eivät esimerkiksi ota huomioon tiettyjä väestöryhmiä (kuten turvapaikanhakijoita, laittomia maahanmuuttajia tai paimentolaisia) tai eivät sovella 12 kuukauden kriteeriä väestökantoihin ja väestötapahtumiin. Tämä johtuu usein siitä, että tilastot otetaan suoraan hallinnollisista rekistereistä ja ne ovat siten riippuvaisia henkilöiden ja väestötapahtumien rekisteröintiä koskevista kansallisista hallinnollisista kriteereistä.[23] Äskettäisessä arvioinnissa tämä todettiin yhdeksi nykyisen tilanteen keskeisistä ongelmista (ks. 4 jakso), kun taas oikeusperustan uudistamista koskevassa komission aloitteessa korostettiin, että hallinnollisten tilastojen vertailukelpoisuuden parantamiseksi tarvitaan hyviä estimointimenetelmiä (ks. 5 jakso).

Tätä keskeistä kysymystä lukuun ottamatta demografiset tilastot ovat pidemmällä aikavälillä useimmiten vertailukelpoisia kunkin maan osalta. Joitakin epäyhtenäisyyksiä ilmenee tavallisesti silloin, kun jäsenvaltiot parantavat tai muuttavat menetelmiään esimerkiksi toteuttamalla uuden laskennan väestöä koskevien estimointiensa arvioimiseksi ja niiden perustan uudistamiseksi, tai muuttavat tilastoissa käytettyjä alueellisia yksiköitä. Tästä ilmoitetaan Eurostatin tietokannassa olevissa taulukoissa ja se dokumentoidaan käyttäjille Eurostatin verkkosivuston metatietojen tai asiaan liittyvien julkaisujen kautta.

3.6. Asetuksen noudattamisen seuranta

Komissio (Eurostat) seuraa edelleen niitä yksittäisiä tapauksia, joissa asetusta ei noudateta, siltä osin kun tiedot ovat epätäydellisiä tai heikkolaatuisia tai niitä ei ole toimitettu lakisääteisissä määräajoissa. Se valvoo ja arvioi näitä tietotoimituksiin liittyviä näkökohtia jatkuvasti ja ottaa yhteyttä asianosaisiin jäsenvaltioihin teknisellä ja hallinnollisella tasolla ongelmien ratkaisemiseksi.

---

21 https://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography/demography-population-stock-balance/publications (saatavilla ainoastaan englanniksi, ranskaksi ja saksaksi).

22 https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Category:Population (saatavilla vain englanniksi).

23 Tuoreimpien laaturaporttien mukaan 18 jäsenvaltiota soveltaa demografisissa tilastoissa (lukuun ottamatta neuvoston määräenemmistöpäätöksiä varten laskettavia väestön kokonaismääriä) johdonmukaisesti suppeaa vakinaisen asuinpaikan käsitettä, kun taas yhdeksän jäsenvaltiota soveltaa muita kansallisia tai sekamuotoisia käsitteitä. Neuvoston määräenemmistöpäätöksiä varten selvitettävien kokonaismäärien osalta on käytettävä lakisääteisesti suppeaa vakinaisen asumisen käsitettä, ja jäsenvaltiot soveltavat niiden suhteen erilaisia käytäntöjä tiettyihin väestöryhmiin, erityisesti turvapaikanhakijoihin (17 jäsenvaltiota laskee turvapaikanhakijat mukaan vakinaisesti asuvaan väestöön, mutta 10 jäsenvaltiota ei), laittomiin maahanmuuttajiin (vastaava jakauma 13 ja 14 jäsenvaltiota) ja paimentolaisiin (19 ja 8 jäsenvaltiota).

4. NYKYISEN TILASTOKEHYKSEN ARVIOINTI

Komissio toteutti vuonna 2021 kattavan arvioinnin koko nykyisestä oikeudellisesta kehyksestä ja siihen perustuvista Euroopan väestö- ja asuntotilastoista.[24] Se kattoi asetuksen 3 artiklan mukaiset tilastot ja kaikki asetusten (EY) N:o 862/2007[25] ja (EU) N:o 763/2008[26] mukaiset tilastot. Arviointi oli paljon laajempi kuin 3 jaksossa kuvattu säännöllinen seuranta, koska siinä kerättiin kaikkien asiaankuuluvien sidosryhmien – muun muassa institutionaalisten, poliittisten ja tutkijakäyttäjien – näkemykset järjestelmällisellä sidosryhmien kuulemisella[27]. Tavoitteena oli arvioida, oliko nykyisen kehyksen alkuperäiset tavoitteet saavutettu, ja tunnistaa merkittäviä puutteita.

Arvioinnissa havaittiin, että nykyisen kehyksen ansiosta Euroopan väestötilastoissa oli saatu aikaan merkittäviä yleisiä parannuksia verrattuna tilastoyhteisön alkuperäisiin ongelmiin ja tarpeisiin ennen kehyksen voimaantuloa. Nykyinen oikeudellinen kehys on erityisesti lisännyt merkittävästi EU:n tason lisäarvoa parantamalla – pakollisiksi muuttuneiden tietosarjojen osalta – useita EU:n tason tilastojen laatu-ulottuvuuksia, kuten täydellisyyttä, johdonmukaisuutta ja ajantasaisuutta. Lisäksi nykyisellä lainsäädännöllä on vastattu kaikkiin EU:n tason päätöksentekoa ja toimielimiä koskeviin asiaan liittyviin tarpeisiin, jotka olivat tiedossa sitä laadittaessa (2005–2013). Tämä on parantanut tilastojen tuotannon vaikuttavuutta, tehokkuutta ja johdonmukaisuutta verrattuna aiempaan tilanteeseen, joka perustui yksinomaan vapaaehtoiseen tiedonkeruuseen. Sidosryhmien kuulemisessa suurin osa vastaajista kaikissa keskeisissä sidosryhmissä vahvisti nämä parannukset ja korosti nykyisen oikeudellisen kehyksen EU:n tasolla tuottamaa lisäarvoa. Arvioinnissa havaittiin kuitenkin myös neljä nykyisen lainsäädännön merkittävää puutetta.

4.1. Puute 1: Johdonmukaisuus, vertailukelpoisuus, täydellisyys

Vaikka asetuksessa vahvistetaan keskeisten tilastollisten käsitteiden yhteiset määritelmät, väestön määritelmässä on edelleen joustavuutta. Jäsenvaltiot soveltavat tällä hetkellä kolmea asetuksessa sallittua eri käsitettä (vakinainen asuinpaikka, rekisteröity asuinpaikka ja laillinen asuinpaikka) ja käyttävät toisinaan eri käsitteitä eri tietosarjoihin. Tämä keskeinen ongelma on aiheuttanut sen, että eri jäsenvaltioiden tietojen vertailukelpoisuus ja johdonmukaisuus ovat puutteellisia, mikä on vähentänyt tietojenkeruiden EU:n tason lisäarvoa. Lisäksi edelleen vapaaehtoiset tilastot ovat usein puutteellisia EU:n tasolla, koska muutamien jäsenvaltioiden tiedot puuttuvat. Tämä heikentää merkittävästi yleistä kustannustehokkuutta, koska suurin osa jäsenvaltioista käyttää resursseja näiden tilastojen tuottamiseen, mutta niillä ei saavuteta koko EU:n kattavaa kokonaiskuvaa.

---

[24] SWD(2023) 13.

[25] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 862/2007, annettu 11 päivänä heinäkuuta 2007, muuttoliikettä ja kansainvälistä suojelua koskevista yhteisön tilastoista sekä ulkomaisia työntekijöitä koskevien tilastojen laatimisesta annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 311/76 kumoamisesta (EUVL L 199, 31.7.2007, s. 23).

[26] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 763/2008, annettu 9 päivänä heinäkuuta 2008, väestö- ja asuntolaskennoista (ETA:n kannalta merkityksellinen teksti) (EUVL L 218, 13.8.2008, s. 14).

[27] SWD(2023) 15.

4.2. Puute 2: Ajantasaisuus ja toimitustiheys

Asetus kattaa vain vuosittaiset demografiset tilastot, ja useimmat tietosarjat on toimitettava 12 kuukauden kuluttua viitejakson päättymisestä. Vaikka ajantasaisuus on parantunut pääasiassa siitä syystä, että joidenkin harvojen jäsenvaltioiden kohtuuttomat viivästykset on ratkaistu, se ei edelleenkään vastaa käyttäjien odotuksia. Asetuksen nojalla toimitetut tiedot ovat vähemmän ajantasaisia kuin vastaavat kansalliset tilastojulkaisut ja muut toimitetut kansainväliset tilastot useimmissa jäsenvaltioissa. Tilastojen lakisääteisiä määräaikoja ja jaksotuksia ei voida parantaa asetuksen nojalla esimerkiksi siten, että ne kattaisivat väestöä koskevat osavuositilastot, kuten äskettäin kehitetyt vapaaehtoiset kuolleisuutta koskevat tilastot.

4.3. Puute 3: Tiedot yhteiskunnallisesti merkityksellisistä aiheista ja ryhmistä

Asetuksessa keskitytään sen laadinta-ajankohdan poliittisten painopisteiden mukaisiin tietotarpeisiin. Ajan mittaan painopisteet ovat muuttuneet, ja saatavilla olevat demografiset tilastot eivät enää kata riittävällä tavalla politiikan kannalta olennaisia ominaispiirteitä, aiheita tai väestöryhmiä.[28] Sidosryhmien kuulemisessa vahvistetut puutteet liittyvät nimenomaan merkityksellisten aiheiden ja väestöryhmien ominaispiirteisiin. Puutteita havaittiin myös maantieteellisessä tarkkuudessa, etenkin toiminnallisissa luokituksissa ja georeferoiduissa tiedoissa, joita tarvitaan kaupunkien ja maaseudun välisten yhteyksien tiivistämisessä ja rajat ylittävässä analyysissa.

4.4. Puute 4: Oikeudellisen kehyksen joustamattomuus

Edellä mainittuja heikkouksia pahentaa se, että voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole joustovaraa, jonka avulla voitaisiin mukautua uusiin ja kehittyviin tilastotarpeisiin. Myös uudet tietolähteet jäsenvaltioissa ja EU:n tasolla (erityisesti hallinnolliset tiedot, mukaan lukien yhteentoimivuusjärjestelmät ja yksityisomistuksessa oleva data) tarjoavat mahdollisuuksia lisätä kustannustehokkuutta ja ajantasaisuutta, mutta nykyinen lainsäädäntö ei mahdollista tämän kehityksen hyödyntämistä. Sen vuoksi oikeudellinen kehys ei hyväksymisensä jälkeen ole kyennyt sopeutumaan toimintapolitiikan kannalta merkittäviin muutoksiin, ja tästä syystä se on menettänyt varsin nopeasti merkitystään.

5. EUROOPAN DEMOGRAFISTEN TILASTOJEN NYKYAIKAISTAMINEN OSANA EUROOPAN VÄESTÖTILASTOJEN UUDISTAMISTA

Arvioinnissa tunnistettiin useita 4 jaksossa esitettyjä merkittäviä puutteita edistäviä lainsäädännöllisiä tekijöitä, jotka koskevat myös tätä asetusta:

- Vain **pakollisilla tiedonkeruilla**, joihin sovelletaan yhteisiä sääntöjä, voidaan varmistaa väestötilastojen kattavuus ja ajantasaisuus EU:n tasolla. Sääntelemällä jo nyt erittäin kattavia vapaaehtoisia tiedonkeruita voidaan parantaa merkittävästi tehokkuutta ja vaikuttavuutta, koska niillä tuotetaan huomattavaa EU:n lisäarvoa vähäisin lisäkustannuksin.
- **Vapaaehtoiset tiedonkeruut** ovat sopiva väline testata tietojen tuottamista uusista aiheista tai ominaispiirteistä ja lisätä kansallisten tilastojärjestelmien valmiuksia tällaisten uusien tietojen tuottamiseksi. Ajan myötä niistä tulee

[28] Esimerkiksi asuntotiedot Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa varten, muuttajia ja EU:n liikkuvuutta koskevat tiedot, kaupunki-/maaseutuväestöä koskeva tiedot ja haavoittuvassa asemassa olevia vähemmistöryhmiä koskevat tiedot syrjimättömyyttä ja perusoikeuksia koskevia toimintapolitiikkoja varten.

kuitenkin yleensä tehottomia, koska toistuvien tuotantokustannusten vuoksi EU:n tason lisäarvoa ei lopulta synny siltä osin kuin on kyse jäsenvaltioiden kattavuudesta.

- Tilastoaiheiden **löyhien oikeudellisten määritelmien** vuoksi käsitteiden yhdenmukaistamista ei voida valvoa, mikä johtaa lopulta yhdenmukaisuuden ja vertailukelpoisuuden heikentymiseen. Väestöpohjan määritelmän esimerkki on osoittanut, miten alun perin poikkeuksena käyttöön otettu ja soveltamisalaltaan rajoitettu järjestely on muuttunut uudeksi normiksi.[29]
- **Liian jäykän oikeudellisen kehyksen** on vaikeaa pysyä ajan mittaan relevanttina. Nykyinen kehys on menettänyt relevanssiaan melko nopeasti. Tämä alkoi jo täytäntöönpanovaiheessa, koska kehyksessä ei ole joustomekanismeja tiedonkeruun mukauttamiseksi muuttuviin tarpeisiin tai uusien saataville tulevien tietolähteiden tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntämiseksi.

Lisäksi arvioinnissa viitattiin hallinnollisiin päällekkäisyyksiin sääntöjen noudattamisessa, täytäntöönpanossa ja seurannassa, koska voimassa oleva väestötilastoja koskeva lainsäädäntö on hajautettu kolmeen säädökseen, joita ei laadittu yhdessä. Sen vuoksi komissio hyväksyi kyseisen arvioinnin ja vaikutustenarvioinnin[30] perusteella ehdotuksen uudeksi Euroopan väestö- ja asuntotilastoja koskevaksi puiteasetukseksi, jolla puututaan edellä mainittujen merkittävien puutteiden taustalla oleviin lainsäädännöllisiin tekijöihin ja pyritään kokoamaan oikeusperusta yhteen asetukseen[31].

Lainsäädäntöehdotus sisältää kunnianhimoisia elementtejä, joilla pyritään vahvistamaan merkittävästi kaikkien henkilöihin ja kotitalouksiin perustuvien EU:n sosiaalitilastojen, myös asetuksen (EU) 2019/1700[32] mukaisten tilastojen, välisiä yhteyksiä ja yleistä johdonmukaisuutta. Ehdotus sisältää säännöksiä, joilla tuetaan vakiintuneisiin tilastollisiin estimointikäsitteisiin perustuvan yhdenmukaistetun väestön määritelmän käyttöönottoa ja mahdollistetaan käytettävissä olevien tietolähteiden saatavuus, mikä parantaa sosiaalitilastojen tuotantoprosesseja ja yleistä laatua. Ehdotuksessa on myös säännöksiä, joilla yhdenmukaistetaan väestöä ja kansainvälistä muuttoliikettä koskevia tilastoja enemmän turvapaikka-asioita ja maahanmuuttolainsäädäntöön liittyviä hallinnollisia ja oikeudellisia menettelyjä koskevien tilastojen kanssa, jotka kuuluvat

---

29 Kuten 4.1 jaksossa todetaan, asetuksessa sallitaan kolme erilaista väestöpohjan käsitettä: ne perustuvat vakinaiseen asuinpaikkaan tai, jos asetuksessa kuvattuja vakinaista asuinpaikkaa koskevia olosuhteita ei voida määrittää, oletusarvoisesti rekisteröityyn tai lailliseen asuinpaikkaan (kansallisten sääntöjen mukaisesti). Tämä järjestely otettiin alun perin käyttöön muutamia jäsenvaltioita koskevana poikkeuksena, mutta se on nyttemmin muuttunut uudeksi tosiasialliseksi normiksi, koska yhä useammat jäsenvaltiot soveltavat kansallisia väestöpohjan määritelmiä hallinnollisten tietolähteiden käyttöönoton jälkeen.

30 SWD(2023) 11.

31 COM(2023) 31.

32 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/1700, annettu 10 päivänä lokakuuta 2019, yhteisten puitteiden vahvistamisesta otannalla kerättyihin yksilötason tietoihin perustuville henkilöitä ja kotitalouksia koskeville Euroopan tilastoille ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 808/2004, (EY) N:o 452/2008 ja (EY) N:o 1338/2008 muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1177/2003 sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 577/98 kumoamisesta (EUVL L 261I, 14.10.2019, s. 1).

edelleen asetuksen (EY) N:o 862/2007 4–7 artiklan soveltamisalaan. Tämän kertomuksen laatimisajankohtana ehdotusta koskeva tavallinen lainsäätämismenettely oli käynnissä.[33]

6. PÄÄTELMÄT

Euroopan tilastojärjestelmän[34] jatkuvien yhteisten ponnistelujen ansiosta asetus on pantu hyvin täytäntöön. Tämän seurauksena EU:n toimielinten ja poliittisten päättäjien kaikilla tasoilla tarvitsemia Euroopan demografisia tilastoja julkaistaan säännöllisesti. Lainsäädännön noudattamista ja tilastojen laatua seurataan säännöllisesti asetuksen mukaisesti. Vuonna 2018 julkaistun kertomuksen tavoin voidaan todeta, ettei lainsäädännön noudattamiseen liity merkittäviä ongelmia.

Väestötilastoja koskevan nykyisen oikeudellisen kehyksen äskettäisessä arvioinnissa havaittiin kuitenkin neljä voimassa olevan lainsäädännön merkittävää puutetta, jotka liittyvät osittain siihen, että väestötilastojen sääntely on hajautettu kolmeen asetukseen, joista tässä kertomuksessa käsitelty asetus on yksi. Puutteet liittyvät seuraaviin: i) tilastollisten käsitteiden ja erityisesti väestön määritelmän yhdenmukaistaminen; ii) tilastojen ajantasaisuus ja toimitustiheys; iii) merkityksellisiä ryhmiä ja aiheita koskevat tiedot; sekä iv) joustavuus muuttuviin tarpeisiin tai uusiin tietolähteisiin mukautumiseksi. Sen vuoksi komissio on tehnyt ehdotuksen uudeksi Euroopan väestö- ja asuntotilastoja koskevaksi puiteasetukseksi, jolla vahvistettaisiin oikeudellista kehystä ja korjattaisiin nämä neljä puutetta.

Komissio jatkaa toimia edistääkseen tavallista lainsäätämismenettelyä Euroopan väestötilastoja koskevasta uudesta yhdennetystä oikeudellisesta kehyksestä, johon sisällytettäisiin asetuksen mukaiset demografiset tilastot ja jolla laajennettaisiin näitä tilastoja.

---

33 Menettely 2023/0008/COD.

34 https://ec.europa.eu/eurostat/web/european-statistical-system